

גליון קנין תורה

י"ל ע"י חבורת קנין תורה

בעזרה שית'ת

נציב חודש אדר

הנגיד הנכבד והמפואר

מו"ה **יחיאל מיכל ראזנבערג** ה"ו

לעיי"נ חותנו הרבני החסיד המפורסם

מוה"ר **יוסף שמואל** ב"ר מתתיהו **לאנדוי** ע"ה

מסכת קידושין
גליון כ'
פ' ויקרא תשע"ה

שינון לחזרה
עמוד א'
שאלות ותשובות
עמוד ט'

שינון לחזרה

תמצית שקלא וטריא עם ביאורים והערות

דף ע"א ע"ב – דף ע"ה ע"ב

מדרום לצפון; הדקל נמשך בצד מזרח של כבל ומדרום לצפון ופרת נמשך בצד מערב (וסופו של פרת שנוטה ממערב למזרח ושופך בהדקל). מזה שבין ב' הנהרות פשיטא לן שהוא כבל ולענין יוחסין, שכולה מיוחסת, אבל דנו אמוראים עד היכן מתפשט רחבה של כבל משפת הנהרות ולהוין ולמזרח ולמערב, וכן עד היכן מתפשט אורכה לצד דרום ולצד צפון.

מזרח: משפת הדקל ולהוין לצד מזרח יש ב' נהרות אחרות, נהר עזק ואחר כך נהר יואני; לרב נמשך גבול כבל רק עד נהר עזק, ולשמאל נמשך יותר עד נהר יואני.

דרומית מזרחית: מזרחה של כבל נמשך לצד דרום; לרב עד בגדא ואונא ובי' מקומות שהן סמוכות זה לזה והדקל מפסיק ביניהן, ולשמאל נמשך יותר לצד דרום עד אחר מושכני.

מזרחית צפונית: במזרחה של כבל לצד צפון (ודרך משיכת נהר הדקל) יש ב' מקומות הנקראים אפמיא; הראשונה (שהוא יותר לצד דרום וקרובה לבבל) נקרא אפמיא עילאה, והשנייה (שהוא יותר לצד צפון ורחוקה מכלל וקרובה למישון) נקרא אפמיא תתאה, וגבול כבל נמשך לצד צפון עד אפמיא תתאה ואלא עד בכלל, נמצא אפמיא עליונה כשרה ליהום ותחתונה פסולה, וסימן זה יהא בידך ושלא תמעה אי זו פסולה] דבתחתונה היו מדברים בלשון מישון (מאחר שהיא קרובה למישון, והו סימן דתחתונה פסולה כמו מישון שכולם ממורים כנ"ל). וכיון דעליונה כשרה ותחתונה פסולה, היו בני העליונה מקפידים שלא להתקרב

מראי מקומות לתוספות
דף ע"ב ע"א: ד"ה איתמא צעא מנייהו, ד"ה צין הנהרות.
דף ע"ב ע"ב: ד"ה היום יוסב, ד"ה חמשה קהלי כמיצי.
דף ע"ג ע"א: ד"ה וחד למישרי שמוקי צישראל.
דף ע"ד ע"א: ד"ה כסס שאלס נאלמן.
דף ע"ד ע"ב: ד"ה הכי קאמר, ד"ה והרי גר, ד"ה דמ"ק סבר.
דף ע"ה ע"א: ד"ה וכוון מותרין, ד"ה כותי לא ישא כותית.
דף ע"ה ע"ב: ד"ה ורבי ישמעאל סבר.

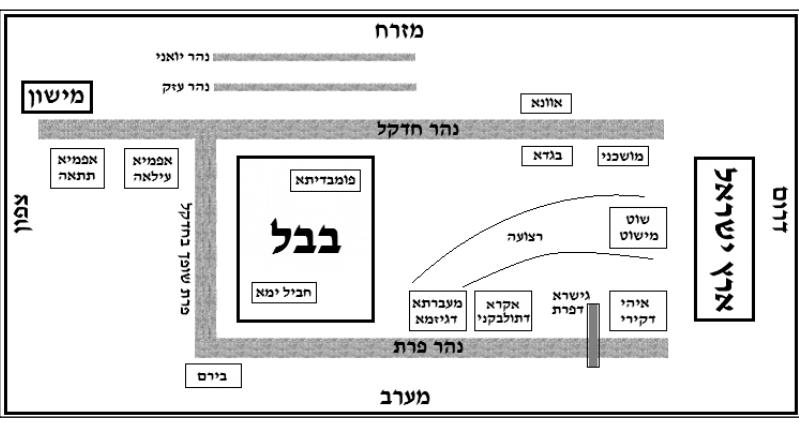
דף ע"א – ע"ב

גבולי כבל ועיירות הסמוכות לה

◊ **כבל בריאה,** פי' כולה מיוחסת ונקייה, וכמו שאמרו לעיל כל הארצות עישה לאי"י ואי"י עישה לבבל; **מישון** מזה, פי' כולם ממזרים גמורים; **מדי חולה,**

פי' רובם כשרים ומיעוטן פסולין כחולים הללו שרוב חולין לחיים; **עילם** גוססת, פי' שרובן פסולין ומיעוטן כשרים, כמו גוססין שרוב גוססין למיתה.

◊ **גבולי כבל לענין יוחסין:** ארץ ישראל בדרום העולם וכבל בצפון, ויושבת בין שני נהרות שבאין ומושכין

עיירות היושבות בתחומי כבל לפי פרשי' ומדרש"א

גליץ קנין תורה

ועד אחר אגם הראשונה עוד היו בקיאין לשמה, אבל באגם השני לא היו בקיאין והמביאי משם צריך לומר בפני נכתבו.

❖ **הביל ימא** הוא כלילא ותפארתה של בבל לענין יוחסין, ומקומות הנקראים **שוניא, גוביא, וציצורא** הם התפארת של הביל ימא. הביל ימא מקומה על נהר פרת ליד מקום הנקרא בורסיף. ואף שאמר **רב פפא** דהאידינא איבדו מקומות הנ"ל ושוניא גוביא וציצורא השיבותם לענין יוחסין מפני שנתערבו בהם כותיים, מסיק הגמרא שאינו כן, דבאמת לא נתערבו בהם כותיים, אלא שיצא קול שנתערבו מהמת כותי אחד שביקש מהם שיתנו לו אשה לישאנה, אבל באמת לא נתנו לו.

❖ **נהר חלזון**: נחלקו אמוראי על נהר חלזון (שנמצא הוין לגבולי בבל הנ"ל) מה דינה לענין יוחסין; **לרב חננאל** בשם **רב הרי** היא כגולה ודהיינו פומבדיתא שהיא בבבל) ליוחסין, אבל **לר' אבא בר כהנא** פסולה ליוחסין. דכתיב (בסנהדרין מ"ג א) שור כשהולך עשרת השבטים כגולה (זינחם בחלח ובחבור נהר גוזן וערי מדי, ומפרש ר' אבא בר כהנא חלה הוא נהר חלזון, חבור הוא מקום הנקרא הדייב, נהר גוזן הוא מקום הנקרא גינזוק, וערי מדי הוא עיר חמדן והערים שאצלה, ויש אומרים דערי מדי הוא עיר נהוונד והערים שאצלה דהיינו 'מושכי חוסקי ורומקי', וכיון שאמר ר' יוחנן דכל יושבי מקומות אלו פסולים היו ודכל מקום שגלו עשרת השבטים נטמנו עובדי כוכבים בכנותיהם, ועכו"ם ועבד הבא על בת ישראל הולד ממור, ואפי' למיד שאין הולד ממור מודה דפגום מיהא הוין, הרי דחלה שהוא חלזון לא היה כגולה ליוחסין.

– מה שאמרו היש אומרים דחברותיה של 'ערי מדי' הן 'מושכי חוסקי ורומקי', אין זה **מושכני**, אלא עיר אחר, דהא אמר שמואל לעיל דמושכני הוא כגולה ליוחסין, ומושכני דהכא פסולה.

❖ **פרס**: כחזיון שראה דניאל (שהראו לו ארבע היות ורמוזו לארבע מלכות ישראל משתעבדים להם כד' גליות) כתיב דהיה השניה שראה היתה דומה לדוב, והיו שלש צלעות בפיה בין שניה. ומפרש בגמרא דהיה זו רומז לפרסיים, שאוכלין ושותין כדוב, והן בעלי בשר כדוב, ומגדלין שער כדוב, ואין להם מנוחה כדוב (דאפילו כשהדוב קשור הוא הולך ובא תמיד סביבותיו). על דרך זה, כשהיה רב אמי רואה פרסי כשהוא רוכב, היה אומר זהו דוב נודד.

ומה דכתיב שהיו שלש צלעות בפיה בין שניה וזהא בפיה משמע שהיה מכפנים, ובין שניה משמע שהיו בולטות מבחוץ, רומז לג' מקומות הנ"ל 'נהר חלזון, הדייב, ונציבין', דפעמים שהיתה פרס בולעתן ומושללת עליהם, ופעמים שהיתה פולטתן.

ג. נרש"י הביא פירוש אחר, דרב פפא עממו רבה לישא משא אשה ולא נמנה לו ולכן הולא עליהם לעו, מיהו כחז רש"י דקשה צעינו לומר כן, וכן כחזו הרום' (ד"ה אמת) דמ"ו שיעלה נדעמו של אותו דניק להולא לעו עליהם שלא כדן.

ד. עיין רש"י (ד"ה ומה) דתלת עלעין צפומה "צמיה השניה שזמרה דניאל כתיב והיא צבלי, וצמיהו הב"ח גרס "צמיה הרשונה" וכו', דהא מיה השניה לא היה צבל אלא פרס. מיהו עי'

לבני התחתונה, ואפילו איש לא היו שואלים זה מזה וכדי שלא יהו רגילים אצלם ולא יבואו להתחתן בסו.

מערכת דרומית: נחלקו אמוראים על צד מערבה של בבל ועל שפת נהר פרת) עד היכן נמשך לצד דרום; **לר' יוחנן** לא נמשך רק עד מעברתא דגיומא, **לרב** נמשך יותר עד אקרא דתולבקני, ולשמואל נמשך עד גישרא דפרת (שהיה נמצא בוטן הגמרא יותר לצד דרום אחר אקרא דתולבקני, ונמצא דשמואל מרחיב גבול בבל יותר מרב).

אביי לייט על כל מי שייסמוך על רב (דמ"ל לאביי שאין יחוס של בבל משוך כל כך); **ללישנא קמא** לייט על רב וכל שכן על שמואל (דשמואל מוסף יותר מרב כנ"ל), וללישנא בתרא לא לייט אלא על רב ולא על שמואל, דבימי שמואל היה הגשר למטה מאקרא דתולבקני יותר לצד צפון, ונמצא דכי אמרה שמואל למילתיה היה פוחת בגבול בבל ולא מוסף, אלא שאחר כך לקחוהו הפרסיים ממקומו ובנאוהו למעלה מאקרא דתולבקני.

– אחר אקרא דתולבקני וגישרא דפרת יש מקום הנקרא **אידי דקירי** ולכולי עלמא לא היו כבבל ליוחסין, אבל למעלה ממנו יש מקום הנקרא **שוט מישוט** דלכולי עלמא היו כבבל ליוחסין, אפילו לר' יוחנן דסבירא ליה שאין בבל נמשך אלא עד מעברתא דגיומא, דרצועה נפקא ממעברתא דגיומא ומקפת את מקומות הפסולין ודהיינו אקרא דתולבקני וגישרא דפרת שפסולין לר' יוחנן) עד למעלה מאידי דקירי (שהיא מן הפסולין לבי"ע), ושוט מישוט הוא כפי הרצועה והווי כבבל ליוחסין.

צפונות מערבית: לא בעי בגמרא עד היכן נמשך ככל בשפת נהר פרת (פי' במערבה של בבל) לצד צפון, לפי שנהר פרת נוטה והולך באלכסון (ממערב למזרח) ושופך בחדקל, וכבר נתבאר לעיל דבבל נמשך על שפת חדקל לצד צפון עד אפמייא תתאה (רד"ה והאידינא).

מערב: בירם שהוא בשפת פרת לצד מערב היו כבבל ליוחסין לכולי עלמא, דהא המיוחסין של פומבדיתא (שיושבת בין שתי הנהרות והיא בודאי כשרה ליוחסין) נושאים נשים מבירם (שמע מינה שהם מוחזקין בה בחוקת יחוס).

❖ **גבולי בבל לענין גיטין**: נחלקו אמוראי מהו גבול בבל לענין גיטין (דשליח המביא גט משאר ארצות מנסק למקום צריך לומר בפני נכתב ובפני נחתם (לפי שאין בני מדינת הים בני תורה ואין יודעין שצריך לכתוב הגט לשם האשה, הולך אומר השליח בפני נכתב ובפני נחתם, וממילא שיילינן ליה אם נכתב לשמה והוא אומר אין), אבל המביא גט בארץ ישראל אינו צריך לומר בפני נכתב ובפני נחתם, לפי שהן בקיאין שצריך לכתוב לשמה. וכן המביא גט מבבל דינו כמביא בארץ ישראל, שאף בני בבל היו חכמים ובקיאין שצריך לכתוב לשמה; **לרב פפא** כמהלוקת ליוחסין (בארכה ורחבה של בבל) כך מחלוקת לגיטין, אבל **לרב יוסף** כולי עלמא מודי דלענין גיטין מתפשט גבול בבל עד אגם השני למטה מהגשר² (שהיו שני אגמים למטה מהגשר זה למטה מזה,

א. בגמרא נמנה ר' יוחנן אחר רב ושמואל, מיהו עיין צמרה"א דעל כסוף לר' יוחנן לא נמשך צבל כל כך כמו לרב ושמואל, דהא לא לייט אביי אלא על רב ושמואל (גליץ) ולא על ר' יוחנן (מיהו עי' מהש"ל).

ב. אין מנוחה בגמרא אם היינו גישרא דני פרת הנ"ל שהיה צד מערבית דרומית של צבל, או מייירי מנשר אחר.

גליץ קנין תורה

זרחה שמשו של שמואל הרמתי, שנאמר זנר אלקים טרם יכבה ושמואל שוכב/ וגו'.

♦ **מישון לענין עבדים:** כתיב בנבואת יחזקאל דכשמת פלטיהו בן בניהו נפל יחזקאל על פניו והיה מוילל עליו וזעק בקול גדול, ונחלקו רב ושמואל אם היה זעקתו לטובה (שהיה רע בעיניו שמת בחצי ימיו) או לרעה (שהיה רע בעיניו שמת מיתה יפה):

חד אמר לטובה, דבשעתו של פלטיהו היה המושל בעיר מישון חתנו של נבוכדנצר בשם איסתנדרא, ושלה המושל למעון לפני חותנו מכל השביה שהבאתי לך לא שלחת לנו עבדים שיעמדו לפנינו לשרתינו, ורצה נבוכדנצר לשלוח לו יהודים (שהיו לו לעבדים), אבל פלטיהו בן בניהו עיכבו, שאמר לנבוכדנצר 'אנו חשוכים נעמוד לפניך כאן לשרתך, ועבדים שלנו (שאנים חשובים) ישתלחו למישון לעבוד אצל התנך'. ועל זה זעק יחזקאל הנביא דמי שעשה הטובה הזאת (שהציל את הגולה מלהיות עבדים לעבדות) ימות בחצי ימיו.

חד אמר לרעה, דכתיב ביחזקאל 'ותשא אותי רוח ותבא אותי אל שער בית ד' הקדמוני הפונה קדימה ולצד מזרחו והנה בפתח השער עשרים וחמשה איש ואראה בתוכם את יאזניה בן עזר ואת פלטיהו בן בניהו שרי העם, וכתיב (כמה פסוקים לפני זה) 'ויבא אותי אל חצר בית ד' הפנימית והנה פתח היכל ד' בין האולם ובין המזבח כעשרים וחמשה איש אחוריהם אל היכל ד' ופניהם קדמה והמה משתחוויתם קדמה לשמש, וקשה דכיון שאמר 'ופניהם קדמה' (למזרחו) ידענו שהיה אחוריהם כלפי מערב (להיכל ד'), אלא בא ללמד שהיו אחוריהם ממש אל ההיכל כשהוא מפורע (שהיו מתכוונים להראות אחוריהם לגנאי) ומתריזין עצמם (ועושים צרכיהם) כלפי מעלה (ופלטיהו היה אחד מהאנשים שעשו כן). ועל זה זעק יחזקאל הנביא דמי שעשה הרעה הזאת בישראל ימות מיתה יפה על מימתו.

– **להרהר אמינא** מוכיח הגמרא דשמואל אמר לרעה, מדאמר שמואל מושכני כגולה ליוחסים (ושמוחת לגמרי), משא"כ מישון אין לחוש לה מושם עבדים ומשום ממזרים, אבל כהן לא ישא משם אשה מפני שהכהנים שהיו בה לא הקפידו על הגרושות (ואם יקח כהן אשה משם יש לחוש שמה הללה היא שנולדה מכהן שנשא גרושה), ומדאמר שאין חשש עבדים במישון, על כרחך לית ליה דפלטיהו שלח עבדים למישון, אלא סובר דפלטיהו רשע היה.

ומדחה, דלעולם שמואל אמר לטובה (ופלטיהו שלח עבדים למישון) ומ"מ אמר דאין עבדים במישון, דאזיל למעמיה שהמפקיר עבדו יוצא העבד לחירות ואין צריך גט שחרור (דכיון שהפקירו רבו היו בישראל) מודכתיב (בקרוב פסח) 'וכל עבד איש מקנת כסף' (ומלתה אותו או יאכל בזה), וקשה האם יש

– רבי ביקש מלוי (שהיה יודע להמשיך משלים ולדמות מילתא למילתא) שיתן לו משל על הפרסיות למה הם דומים, אמר לו לוי שהם דומים להיילות של בית דוד (שהיו גבורים). ביקש רבי משל על חברין (ואמה הסמוכה לפרסיות שהיו משחיתים וזרפנים יותר מפרסיות), והשיב לוי שהם דומים למלאכי חבלה. ביקש רבי משל על ישמעאלים, והשיב לוי שהם דומים לשעירים (שדים) הנמצאים בבית הכסא (ודישמעאלים מלובשים שחורים ודומים לשדים). ביקש רבי משל על תלמידי חכמים שבבבל, והשיב לוי שהם דומים למלאכי השרת, (מאחר שהיו תלמידי חכמים שבבבל לבושים לבנים ועטופים, והוא כדמות מלאכי השרת, דמינו ביחזקאל כשראה מלאך 'האיש לבוש הכדים').

♦ **נבואתו של רבי:** לפני פטירתו של רבי נזרקה נבואה בפיו, והתנבא על ששה דברים:

(א) עיר הנמצא בבבל ושמה 'הומניא' כל יושביה עמונים הם. ובהמשך הגמרא מרמז זה בקרא 'צוה ד' ליעקב סביביו צריו, קאי על עמון ומואב שסבבו את ישראל בארץ ישראל והצירו אותם יותר מן הכל, אותם צוה ד' שיהיו סובבים את ישראל אף בגלותם, לכך הושיב סנחריב את הומניא (שכולה עמונים) בבבל והיו מצרים לישראל שישבו בפום נהרא.

(ב) עיר הנמצא בבבל ושמה 'מסגריא' כולם ממזרים הם (ואינה עוד בכלל שאר עירות בבבל שהיו נקיים ומיחסיים).

(ג) עיר הנמצא בבבל ושמה 'בירקא' יש בה שני אחים שמהלפים נשותיהם זה לזה (ונמצא בניהם ממזרים, לכך הבא ליקח אשה משם אין לו לסמוך שהיא מיחסת אלא צריך לבדוק אם האשה אינה ממשפחת אלון).

(ד) אנשי העיר 'בירתא דמטיא' הנמצא בבבל סרו באותו יום (של פטירת רבין) מאחר הקב"ה, דבשבת אחד (לפני יום פטירת רבין) הציף הביבר (ופי בריכה עשויה לגדל הניס) דגים הרבה והלכו אנשי המקום וצדו בשבת, ורבי אחי ברבי יאשיה נידה אותם, וביום פטירת רבי הלכו ונשתמדו.

(ה) בעיר 'אקרא דאנמא' הנמצא בבבל יש אדם בשם אדא בר אהבה, דביום זה הוא יושב בחיקו של אברהם (לפי פי' ראשון ברשי' היינו שבאותו יום מת, ולפי"ז אין זה רב אדא שבגמרא (שהוא היה חי הרבה אח"כ בזמן האמוראים), ולפי פי' השני היינו שבאותו היום נכנס לברית מילה, ולפי"ז זהו רב אדא בר אהבה שבגמרא, ונמצא שהארץ ימים הרבה משמת רבי עד הורות האחרונים של האמוראים, שהרי עדיין היה חי בימי רב נחמן בר יצחק).

(ו) באותו יום שמת רבי, נולד רב יהודה בבבל. וכן שנינו דכשמת ר' עקיבא נולד רבי, וכשמת רבי נולד רב יהודה, וכשמת רב יהודה נולד רבא, וכשמת רבא נולד רב אשי, ללמדך שאין צדיק נפטר מן העולם עד שנברא צדיק כמותו, ונרמז בקרא 'זרחה השמש ובא השמש'. וכן מצינו בעלי הכהן, דעד שלא כבתה שמשו של עלי

ד. עיין מהרש"א דלע"פ דנהאי קרא לא הוכר כמפורש שהיה פלטיהו נמוס, מ"מ כיון דנפסקו זה הוכר שהיו כ"ה איש, ונפסקו יוצא אומי אל שער' וגו' הוכר נמי שהיו כ"ה איש ושם נזכר פלטיהו נמוס, מסתמא לית לן למימר שאף כלן היו אומן כ"ה איש מנו שם.

ז. וז"ל לומר דשמואל פליג על הא דרב לעיל (דף ע"ב): דמישון ממה ופרש"י שכולם ממזרים גמורים, ועיין בספר המקנה שגמרא נמה פליג.

נרש"ש שהגיה הגירסא נרש"י 'מיה השניה', וגם 'פרס' במקום צבל, דכן מפורש בקרא דמיידי נחיה השניה, ומסיק הרש"ש דפי' הכ"מ תמוה (וסתמנו נפסיס כפי גירסת הרש"ש).

ה. פי' עפי' הרש"ש דעונדל דלקפי פילא היה מקודס, וניס פטירת רבי השתמדו, עיי"ש.

גליץ קנין תורה

– לר' יוסי קהל גרים לא מקרי קהל ומותרים בממזרות, דכתיב

(בפ' אהרות פסולי יוחסין) חמשה פעמים תיבת 'קהל' וא. לא יבא ממזר בקהל ד', ג. גם דור עשירי לא יבא לו בקהל ד', ג. לא יבא עמוני ומואבי בקהל ד', ד. גם דור עשירי לא יבא להם בקהל ד', ה. דור שלישי (של מצריים ואדומיים שנתגירו) יבא להם בקהל ד', והיו מצוי למיכתב חד אהרה לכולה: לא יבא ממזר ועמוני ומואבי בקהל ד' גם דור עשירי לבא יבא להם בו עד עולם, וכן במצרי ואדומי יכתוב רק 'דור שלישי יבא להם' ולא יתוב קהל, חד לאסור ממזרים לכהנים, וחד לאסור ממזרים לגוים, וחד לאסור ממזרים לישראלים, וחד להתיר ממזר בשתוקי ואע"פ שזה ודאי ממזר ושתוקי הוא רק ספק ממזר, דדרשינן לא יבא ממזר בקהל ד'; בקהל ודאי הוא דלא יבא הא בקהל ספק דהיינו שתוקי יבא, וחד להתיר שתוקי בישראל ודרשינן לא יבא ממזר וגו', ממזר ודאי הוא דלא יבא בקהל, הא ממזר ספק יבא^א, וכיון דלא אייתר לן עוד קרא 'קהל' לגרים שמע מינה דגרים לא מקרי קהל.

– לר' יהודה קהל גרים מקרי קהל ואסורים בממזרות, ומבואר

בגמרא שלש דרכים לבאר מנא יליף ליה ר' יהודה:

(א) כהנים ולוים מחד קרא נפקי ושאסורים בממזרים, הואיל ושבט אחד הם ואין ראוי לקרות קהל רק לחצי שבט, ואייתר חד קהל לממזרים.

(ב) לעולם איצטריך תרי 'קהל' חד לכהנים וחד לגוים, אבל הא

דממזר מותר בשתוקי ושתוקי מותר בישראל מחד קרא נפקינן, דדרשינן הפסוק לא יבא ממזר בקהל ד'; ממזר ודאי הוא דלא יבא הא ממזר ספק יבא והרי דשתוקי מותר בישראל, בקהל ודאי הוא דלא יבא הא בקהל ספק יבא והרי דממזר מותר בשתוקי, ואייתר חד קהל לממזרים דמיקרי קהל.

(ג) לעולם איצטריך קרא בפני עצמו להתיר שתוקי בישראל ודאי

לא יתורא דקרא לא הוי דרשינן ממזר ודאי הוא דלא יבא הא ספק ממזר יבא, אלא הוה אמרינן שהוא ככל שאר ספקי איסור, דעל הודאי מהני אהרת ודאי ללקות עליו, ועל הספק מהני אהרת ספק דאף שאין לוקין עליו איסורא מיהא איכא, ור' יהודה יליף דגרים מיקרי קהל מדכתיב (בנסכים הכאים עם הקרבנות) 'חקהל חוקה אחת לכם ולגרי הגר' ותיבת קהל מיתרג, למימר דגר אקהל קאי ולאשמעינן דאיקרי קהל. ור' יוסי מדחה ליה דגר לא קאי אתיבת קהל, ד'חוקה אחת' הפסיק הענין.

✦ גר בכהנת: מבואר כבריייתא דלכולי עלמא גר ועבד משוחרר

וחלל מותרין בכהנת ואף על פי דכהן אסור בגיורת ובשפחה משוחררת ובחללה, והוא סייעתא לרב דסבירא ליה שלא הוזהרו כהנות כשרות לינשא לפסולי כהונה, והיינו דוקא בפסולי כהונה כאלו שרק כהנים הוזהרו על בנותיהם שלא לינשא אותן והפסולין עצמן לא הוזהרו, אבל בפסולין כאלו שגם האנשים הפסולין הוזהרו עליהן מלינשא אותן, כגון ממזרים או נתינים, כזה גם הנשים הוזהרו עליהם, דהשוה הכתוב אשה לאיש לכל עונשים שבתורה.

ט. כן פרש"י, וקשה דל"כ לא דרשינן ליה ממיבת קהל מיומה, אלא ממיבת ממזר. ומילוי בתום (ד"ה וד), דהא דיעינן לדרוש מיבת 'ממזר' דדוקא ממזר ודאי לא יבא וכו', היינו כיון שנמנך 'ממזר' לתיבת 'קהל' חמישית שהוא מיומה, ומקשינן ממזר לקהל מה גבי קהל ממעטינן קהל ספק, הכי נמי גבי ממזר ממעטינן ממזר ספק.

י. לפי מירוק זה ס"ל דלא איצטריך קהל חמישית להקיש ממזר לקהל (נמי"ש לעיל בשם הטוס"י, דאף בלא הקישה ידעינן למידע ממזר ודאי הוא דלא יבא הא ממזר ספק יבא).

חילוק בין עבד לעבד אשה, אלא בא ללמד דעבד שיש לו לרבו רשות עליו קרוי עבד, אבל עבד שאין לרבו רשות עליו אין קרוי עבד, והני עבדים ג"כ, מאחר שגולום נבוכדנצר מבעליהם ושלחום למישון ונתיאשוו הבעלים, הו"ל כאלו הפקידים הבעלים ופקע מהם רשותם, ונמצא שאינם עוד עבדים ומותרים בישראל.

✦ שאר הארצות לענין יוחסין: דייקנן לעיל דתנא דמתניתין ס"ל

שכל הארצות עיסה לארץ ישראל וארץ ישראל עיסה לבבל ומדתני עשרה יוחסין עלו מבבל ש"מ דעורא העלה כל הפסולים מבבל ועשה אותה סולת נקיה; רב יהודה אמר בשם שמואל דזו דברי ר' מאיר, משא"כ לחכמים כל הארצות בחזקת כשרות הן עומדות. אבל בבית מדרשם של רב כהנא ורב פפא ורב זביד לא מתנו הכי (בשם שמואל), אלא אף לחכמים כל הארצות בחזקת פסולות הן.

– אמימר התיר לרב הונא בר נתן לישא אשה מחוזייתא ומבלי

לבדוק אהריתו שסמך על הא דאמר שמואל דלחכמים כל הארצות בחזקת כשרות, ולא חשש לדבי רב כהנא ורב פפא ורב זביד דלא מתנו הכי, כיון ששמע כן מרב זביד דנהרדעא (בשם שמואל דכל הארצות בחזקת כשרות הן).

ממזרים לעתיד לבא

לר' יוסי עתידיים ממזרים ונתינים להיטהר לעתיד לבא ויהיו מותרים

לבא בקהל, דכתיב 'זורקתי עליכם מים טהורים וטהרתם'. לר' מאיר ישארו באיסורם, דהאי זורקתי עליכם וגו' קאי רק על טומאה ועבודה זרה דכתיב אחר כך 'מכל טומאותיכם ומכל גולויכם', אבל לא מן הממזרות. ור' יוסי השיב דכשחזור ואומר אחר כך 'אטהר אתכם' אתא לאשמעינן אף על ממזרות.

– כתיב 'וישב ממזר באשדוד'; לר' מאיר אתי קרא שפיר ודלעתידי

לבא יבדלו הממזרים מישראל וישבו בפני עצמם באשדוד, ור' יוסי מפרש קרא כפי שתרגמו רב יוסף, דלא מיירי מממזרים ממש, אלא ר"ל דישאל שהיו מלפנים מנוכרים מגבול ארצם ונטרדים כממזר, ישבו לעתיד לבא באשדוד ושגם הוא מגבול ארץ ישראל, ע"י רש"י.

לדינא אמר רב יהודה אמר שמואל דהלכה כר' יוסי. ואמר רב

יוסף, דאלמלא לא אמר שמואל דהלכה כר' יוסי, היה אליהו בא לעתיד לבא ומוציא מעם ישראל חבורות חבורות של ממזרים ונתינים בשלשלאות וע"י בר"ה צוורני פירוש אחר כלשון צוורני.

דף ע"ג

דין גר בממזר ובכהנת

✦ גר בממזרת: נחלקו תנאי אם קהל גרים מקרי קהל ואסורים

לינשא ממזרת, או לא מקרי קהל ומותרים בממזרות:

ח. עיין לעיל (דף ע) דפליגי אמוראי דדין ממזרים שנטמעו בישראל אם עמיד הקב"ה להצילם או להכשירם, וכי הרמב"ן דפלוגתא דהכא לאו היינו דפלוגתא דהתם, דאף למ"ד התם שעמיד להכשירם היינו דוקא בנטמעו, והכא מיירי בממזרים שלא נטמעו ודועים לבל, ואשמעינן ר' יוסי דאפ"ה עמידים ליטהר, וכי מאיר פליג. מיהו בר"ן ותוס' הרא"ש ס"ל דגם הכא מיירי בממזרים שנטמעו ואינם ידועים, ולפי"ז פליגי ר' יוסי ור' מאיר צאזמו פלוגתא שנתלקו זו אמוראי לעיל אם משפחה שנטמעו נטמעו או לא, ע"ש.

גליץ קנין תורה

– רבי זירא דרש במחוזא דגר מותר במזורת (כ"ר יוסי), ורגמוהו כל העם באתרוגיהם ושהיו שם גרים הרבה והוקשה להם כשאמר דקהל גרים לא איקרי קהל. כששמע מזה רבא אמר שלא היה לו לר' זירא לדרוש באופן כזה במקום שמצויים גרים הרבה, אלא הלך רבא ודרש להם מתחילה דגר מותר בכהנת (ולא הוזהרו כשרות לינשא לפסלים כניל) והמעניוהו בני מחוזא כבגדים של משי (יששמונו על שהתיר להם לינשא כהנת), ואחר כך דרש להם דגר מותר במזורת (וכיון שכבר דרש תחילה שמותרים בכהנת שוב נתקבל אצלם גם דבריו האחרונים ולא כעסו עליו כמו שכעסו על ר' זירא). אמרו לו בני מחוזא שהפסיד בזה את דבריו הראשונים, השיב להם רבא דאדרבה עשיתי למוכתכם, שאם תרצו תוכלו ליקח אשה מכאן (כהנת) ואם תרצו תוכל ליקח אשה מכאן (ממזורת).

וכן הלכתא, דגר מותר בכהנת כרב (ולא הוזהרו כשרות להנשא לפסלים), וגם מותר במזורת כר' יוסי (דקהל גרים לא איקרי קהל).

שתוקי ואסופי לבא בקהל

• **מן התורה מותר שתוקי לבא בקהל** (דממ"ג ליכא למיחש שאביו היה אסור לבא על אמו ונמצא שהוא ממזר או שאביו עצמו היה ממזר), **דכיון שמכירים את אמו שהיא פנויה נמצא דרוב העולם כשרים אצלה ורק מועטים פסולים אצלה** (ודוקא אם ממזר או קרוב בא עליה הוי הולד ממזר, משא"כ עכו"ם או עבד שבא עליה אין הולד ממזר, והא רוב העולם אינם ממזרים או קרובים), **ואם ניהוש שהבועל הלך אצלה ודאי י"ל כל דפריש מרובא פריש והולד כשר** (דכיון דנד ליה ממקום קביעתו אין לדונו בתורת קבוע שהוא נדון כמחצה על מחצה), **ואפילו אם היא הלכה אצל הבועל דאז יש לדונו כמחצה על מחצה** (דכיון שנולד הספק במקום הקביעות לא אוליגן בתר רובא), **לא הוי הולד אלא ספק ממזר, והתורה אמרה לא יבא ממזר בקהל ד', ממזר ודאי הוא דלא יבא הא ממזר ספק יבא. וכן אסופי מותר בקהל, אע"פ שאין מכירים את אמו ואיכא למיחש אף לאשת איש** (דכילי עלמא פסולין אצלה מלבד בעלה, דמ"מ לנשואה ליכא למיחש וישליה ממזר והשליכתו דברואי לא היתה משליכתו) **מאחר שיכולה לתלות בבעלה, אלא חיישינן לארוסה או לנשואה שהלך בעלה למדינת הים** (דתרתייהו אינן יכולין לתלות בבעלה ולכך כשילדות ממזר הן משליכות אותו), **ולעומת זה י"ל שהאם זינתה כשהיתה פנויה, או שנולד מבעילת אשה לבעלה ולא בנות) אלא שהשליכתו אמו מחמת רעבון, דככה"ג אין הולד אינו ממזר, נמצא שהוא ספק השקול אם הולד ממזר או לא, והתורה אמרה ממזר ודאי הוא דלא יבא הא בקהל ספק יבא.**

רבנן אסרו על שתוקי ואסופי לבא בקהל: להחיה אמינא, הטעם בתרתייהו משום גזירה שמא ישא אחותו מאביו (דאחר שבא אביו על אמו בזנות נשא אשה אחרת וילדה ממנה בת ז"ל), **ואפ"ה מותר שתוקי בשתוקית** (ולא חיישינן שמא אחר שבא האב על אמו בזנות בא גם על אשה אחרת בזנות ונולדה שתוקית זו) **דלא מסתבר שנמיל כל בעילות הנמצאות על אביו של זה** (לומר שהוא הוליד כל

שתוקי העיר). **וכן אסופי מותר באסופית, דלא חיישינן לאחותו מאמו**²¹ **כיון דלא מסתבר להחזיק כל אסופי העיר שהן בני אם אחת** (והשליכה כל בנים שהיו לה), **וכן לא חיישינן לאחותו מאביו** (ומשתי אמהות) **דלא מסתבר להמיל כל בעילות הנמצאות בעיר על אביו של זה.**

מיהו נדחה טעם זה, דא"כ לא ישא שתוקי בת שתוקית מהאי מעמא שמא ישא אחותו מאביו (ודא בזה לא נולדה הבת מבעילת זנות שנוכל לומר כל כי הני מזני ואולי כניל, שהרי נולדה מנישואי אב ואם כרגיל, וכמו דחיישינן בשתוקי האב על בת ישראל שמא בא אביה תחילה על אמו בזנות ואח"כ נשא אמה, כך בבת שתוקית ניהוש שמא בא אביה תחילה על אמו בזנות ואח"כ נשא אמה השתוקית), **אסופי לא ישא בת אסופית שמא ישא אחותו** (ודוקא לזנות לא חיישינן שאביו הוליד כל אסופי העיר, וכן לא חיישינן שהאם השליכה כל בניה כניל, אבל עדיין ניהוש שמא אחר שבא האב על אמו בזנות נשא אשה אחרת אסופית והוליד ממנה בת), **אלא על כרחך לא חיששו** (הכמים לאסור שתוקי בשתוקית או אסופי באסופית משום גזירה זו) **כיון דשתוקי ואסופי אינם שכיחים** (ובמילתא דלא שכיחא לא גזרי רבנן), **הכי נמי לא היה להם לאסור שתוקי ואסופי בבת ישראל מהאי מעמא.**

למסקנא, הטעם שאסרו חכמים שתוקי ואסופי בבת ישראל, מפני שעשו מעלה בעניני יוחסין.

סימנים על אסופי

• **טרהח בו אמו: תינוק שנמצא כשהוא מהול אין בו משום אסופי** (דאי לאו דכשר הוא לא היה טרהח ביה למימהל ליה), **וכן אם איבריו מתוקנים ומיושרים אין בו משום אסופי** (דאי פסול הוא לא היה מתקנא ליה הוואל ודעתה להשליכו, אלא ודאי כשר הוא ומחמת רעבון הושלך).

• **חסה על חייו: כל מקום שיש להבין שלא חסה אמו חייו ולדעת מיתה השליכתו, יש בו משום אסופי, אבל אם מוכח שאוהבתו וחסה על חייו אין בו משום אסופי** (ורק מחמת רעבון הושלך), **ומבואר בגמרא כמה דוגמאות לזה:**

(א) **נמצא משוה בשמן או כהל סביבות עיניו ליפותו, וכן אם תלוי בו קשרים לרפואה, או יש עליו קמיע של כתב או קמיע של עיקרין, אין בו משום אסופי** (שחפה על חייו והוכיח תחילתה שאוהבתו ולא השליכתו למות).

(ב) **נמצא תלוי בדקל; אם אפשר לחיה רעה להשיגו ולטרפו משם, יש בו משום אסופי, ואם לאו אין בו משום אסופי.**

(ג) **נמצא תלוי על אילן ששמו זרדתא; אם האילן סמוכה לעיר יש בו משום אסופי** (אף כשהיה רעה אינו יכול להשיגו, דזרדתא דסמיכא למתא יש בו לכל הפחות ס' שדים), **אבל אם אינה סמוכה לעיר** (ובאופן שגם היה רעה אינו יכול להשיגו) **אין בו משום אסופי** (דאז אין שדים מצויים בו).

(ד) **נמצא בבית הכנסת מחוץ לעיר; אם רבים (כגון אורחים) מצויים שם אין בו משום אסופי** (דליכא למיחש למזיקים), **ואם אין רבים מצויים שם יש בו משום אסופי** (דיש לדאוג ממוקים ונמצא שלא חסה על חייו).

יא. אבל לאחותו מאמו ליכא למיחש, הן בשתוקי דהא מכיין את אמו, ואפי' באסופי שאין מכיין את אמו מ"מ כיון שמכיין את אמו שיהא נחמק כשיהא לא מספקין לה שגינתה מתמילה והוא היה צנוע והשליכתו.

יב. אף דהכל אין מכיין את אמו ואיכא למיחש גם לאחותו מאמו.

גליץ קנין תורה

(ב) מוכר: שנים שמעוררין על המקח וזה אומר לי מכרת ושלי המקח, וזה אומר לי מכרת ושלי המקח; **אם קיבל המוכר מעות רק מאחד מהן, נאמן לומר לאיזה מהן מכר** (וממנו קיבל מעות) אף כשכבר אין מקחו בידו (והדאי מדכיר דכיר זווי דמאן קביל). **אבל אם קיבל מעות משניהן, ואומר שמאחד קיבל מדעתו** (שהסכים למכור לו החפץ) ומהשני קיבל בעל כרחו, ואין ידוע לנו איזה מהן היה מדעתו ואיזה מהן היה בעל כרחו; בזמן שהמקח עדיין בידו נאמן (ודכל זמן שהוא בידו רמיא עליו למידק ממי קיבל המעות כדי למכור לו החפץ, שאם יהויר לו דמיו ויתן המקח למי שלא נמכר לו מתחילה הרי קם ליה המוכר במי שפרעו), אבל בזמן שכבר אין מקחו בידו (ושניהם אהוין בו) אינו נאמן (ודכיון דלאו עליה רמיא תו לא דייק לזכור למי הוא).

דף ע"ד

(ג) דיון: שני בעלי דינים שכל אחד מוען שזכה בדיון; מתחילה יש לבדוק ביד איזה מהם מוטל הפסק דין של זכות. ואם נקרע שטר הזכות (ואי אפשר עוד לברר איזה מהן זכה בדיון), יחזור הדיין (או דיון אחר) וידונום לפי מעונותם (ומשמע בגמרא דכל זה על ידיך מלשאלו פי הדיון מי מהן יצא זכאי ומי יצא חייב).

ובשורא דדייני (דיון שאינו תלוי בטעם אלא לפי ראות עיני הדיין) והבעלי דינים אינם רוצים לחזור ולדון (מפני שהוששין שמא עכשו ימה לב הדיין לצד השני); אם עומדין לפני הדיין (ועדיין לא יצאו משם משנמרו את דינם) נאמן הדיין לומר לזה זכותי ולזה חייבתי, אבל אם אין עומדין עוד לפניו אין הדיין נאמן (ודכיון שיצאו מלפניו תו לא רמיא עליה למידכר).

נאמנות על בכור: שלשה נאמנים על (תאומים שנולדו להעיד איזה מהן) הכבור (כדי שיטול פי שנים מהירושה); **א. היה נאמנות רק לאלתר** (כגיל (דף עג), והיינו לתנא קמא כל זמן שלא יצאה מן החדר, ולר' אליעזר כל זמן שלא אהדרה אפה); **ב. אמו נאמנת כל שבעה ימים הראשונים** (ואבל אביו אינו נאמן, שעדיין אין אביו מכיר בו כיון שלא יצא מתחת ידי אמו ליכנס לברית); **ג. אביו נאמן מיום השמיני והלאה עד עולם**, דכיון שנכנס לברית מוטל על אביו להכירו, דכתיב (קרא יתרא) 'יכיר' ודרשו חז"ל יכירנו לאהרים (שאם אין בידי מכירים אותו נאמן עליו אביו לומר זה בני בכור לימול פי שנים).

– ר' יהודה סובר, דכשם שנאמן לומר זה בני בכור כך נאמן לומר זה בן גרושה וזה בן חלוצה (אף שעייז פוסל את הולד מן הכהונה), אבל להכמים אינו נאמן אלא על בכור ולא על בן גרושה או בן חלוצה.

בדיקת אמו של שתוקי

✦ פנויה שהיתה מעוברת (ואין ידוע אם מכשר או לפסול) ושאלו לה מה מובה של עובר זה, והשיבה שנתעברה מאיש פלוני וכהן הוא; **לרבן גמליאל ורבי אליעזר נאמנת, ולר' יהושע אינה נאמנת**, ואמר רב יהודה אמר שמואל דהלכה כרבן גמליאל.

✦ שנינו במתניתין דאבא שאול היה קורא לשתוקי 'בדוקי', ומפרש בגמרא שבדוקין את אמו ואם אומרת שנבעלה לכשר נאמנת (ואין לולד דין שתוקי אלא והאי כשר), דסבר אבא שאול כרבן גמליאל ורבי אליעזר. ואם תאמר למה נשנה זה כאן במתניתין (ולא בסמ' כתובות

(ה) נמצא בחפירה העשויה להטיל שם גרעיני תמרים למאכל בהמות, יש בו משום אסופי (שהיו עושים החפירה מוחין לעיר ושכח שם מויקון).

(ו) נמצא בתיבה בתוך הנהר; אם הוא באמצע הנהר (במקום שספינות עוברות תמיד) אין בו משום אסופי (ולכך טרחה להוליכו עד הריפות הנהר שיעברו ספינות שם וימצאוהו), אבל אם נמצא במקום שיפוע הנהר ע"י הפשרת שלגים (שאין דרך ספינות לעבור שם) יש בו משום אסופי.

(ז) נמצא בצידי רשות הרבים (שאין עגלות עוברות שם והוא משתמר) אין בו משום אסופי, אבל אם נמצא ברשות הרבים שיש שם חשש קמלא (מחמת העגלות וכיו"ב שעוברות שם) יש בו משום אסופי.

נאמנות להעיד

✦ **נאמנים רק לאלתר:** שלשה נאמנים להעיד לאלתר ולא לאחר זמן, ואלו הן:

(א) אסופי, כל זמן שהוא בשוק (ועדיין לא יצא עליו קול אסופי) אביו ואמו נאמנים עליו (ולומר בנינו הוא), נאסף מן השוק (ויצא עליו קול) אינם נאמנים. מיהו אמר רבא דבשני רעבון אע"פ שנאסף מן השוק אביו ואמו נאמנים עליו (ובשני רעבון הרבה ילדים נשלכין מחמת רעבון, ולא רצו חכמים לפוסלם מחמת יציאת קול בלבד).

(ב) היה (ומילדת) נאמנת לומר (על תאומים שנולדו) זה יצא ראשון (והוא הכבוד) וזה יצא שני, מיהו דוקא לאלתר ולא לאחר זמן; **לתנא קמא** היינו כל זמן שלא יצאה מן החדר, ולר' אליעזר אף כשלא יצאה מן החדר כל שהחזירה פניה מהילדים שוב אינה נאמנת.

(ג) פוטרת חברותיה, דהיינו ג' נשים שהיו ישנות במטה אחת (והיו משולבות והבוקות זו בזו) ונמצא דם תחת אחת מהן, כולן טמאות (ומטאת כתם מספק, דלא ידעינן מאיזה מהן יצא הדם), אבל אם אחת מהן בדקה עצמה בעד ונמצאה טמאה, היא טמאה וכולן טהורות (שאנו תולים דגם הכתם יצא ממנה). מיהו אמר רב חסדא דלא מהני אלא אם כן בדקה עצמה מיד (אחר שנמצא הכתם) בתוך שיעור ווסת (שהיה העד מונח מוכן אצלה בצד המשקוף, ואינו מחוסר אלא לקנח מיד).

✦ **אופנים שמאמינים לאדם להעיד על אנשים אחרים, במעשה שאירע לפניו:**

(א) היה: אשת כהן ואשת לוי ואשת נתין ואשת ממזר שילדו בבית אחת, כל זמן שלא יצא מעורר על אחד מהולדות (ולומר זה בנה של אשת ממזר) נאמנת היה לומר זה נכהן וזה לוי זה נתין וזה ממזר, אבל קרא עליה ערער אינה נאמנת.

– **ללישנא קמא** לא היו ערעור אלא בשני עדים כמו שאמר ר' יוחנן (בשאר דוכתו) דאין ערעור פחות משנים. **ללישנא בתרא** הוי ערעור אפילו בעד אחד, דכי אמר ר' יוחנן אין ערעור פחות משנים הני מילי היכא שהיו מוחזקין בו מתחילה בחזקת כשרות (ועקשין באין לערער עליו), אבל הני ולדות דלית להו חזקת כשרות (שלא נודע לבריות מי הוא הכשר ולא יצא אחד מהם ידי ספק) בחד נמי מהוימן.

גליץ קנין תורה

אחר שאמר רבי יהודה אמר שמואל דהלכה כרבן גמליאל הו"ל לומר וכן היה אבא שאול אומר כדבריו, מתרין בגמ' ב' תירוצים:

(א) אתיא כמאן דאמר (במס' כתובות שם) דרבן גמליאל לא הכשיר אלא האם ושתיה כשרה לכהונה) אבל אינה נאמנת להכשיר את בתה, וקמ"ל אבא שאול שנאמנת גם להכשיר את בתה.

(ב) לעולם אתיא כמאן דאמר דגם רבן גמליאל סובר שנאמנת להכשיר אף את בתה, ומ"מ הו"א דדוקא התם נאמנת כיון שהיא פנויה ורוב בני העיר כשרין אצלה (ושרובם ישראלים ואינם פסולין אותה או את בתה מלהנשא לכהן), אבל היכא שהיא ארוסה שרוב בני העיר (מלבד הארוס) פסולין אצלה (ולפוסלה לכהונה ולעשות הולד ממור) הו"א שאינה נאמנת לומר שנבעלה לכשר והיינו להארוס, קמ"ל אבא שאול דגם בכהאי גוונא נאמנת. ומסוק רבא דהלכה כאבא שאול.

כל האסורין לבא בקהל

תנן 'כל האסורין לבא בקהל מותרים לבא זה בזה, רבי יהודה אומר, רבי אליעזר אומר ודאן בודאן מותר, ודאן בספיקן וספיקן בודאן וספיקן בספיקן אסור'. וליכא למימר דהא דקאמר תנא קמא 'כל האסורין לבא בקהל מותרים לבא זה בזה' מיירי במזוירי ונתינתו שתוקי ואסופי וקאמר שמתרין לבא זה בזה ואע"ג דממזר ונתיני הן פסולי ודאי ושתוקי ואסופי אינם אלא ספק, א. דכבר אשמעינן זה ברישא דמתניתין (בריש פירקין דתנן בהדיא 'צירי וחרורי ממזירי ונתיני שתוקי ואסופי כולם מותרין לבא זה בזה', ב. דא"כ מה קאמר ר' יהודה אסור, דהא מדאוסר אח"כ ר' אליעזר ספיקן בודאן, מכלל דר' יהודה סכירא ליה כת"ק דמתרין.

• **לחוחא אמינא**, פליגי תנא קמא ור' יהודה, ומפרש פלוגתייהו בג' אופנים, אבל כולם נדחין:

(א) פליגי אם גר מותר בממזרות; תנא קמא סובר (כר' יוסי) דקהל גרים לא מקרי קהל ומותרים בממזרות, ור' יהודה למעמיה דקהל גרים מיקרי קהל ואסורים בממזרות. והא דקתני 'כל האסורים לבא בקהל', ר"ל 'כל האסורים לבא בקהל כהונה/ והיינו גיורת שאסורה לכהן, ועל זה קאמר שכולם מותרים לבא זה בזה דהיינו אפילו ממזר בגיורת, ור' יהודה פליגי לשיטתיה דגיורת אסורה לממזר דקהל גרים איקרי קהל.

– נחלקו ר' שמעון בן יוחאי והכמנים בטעם דגיורת אסורה לכהן; לר' שמעון בן יוחאי הטעם דמהזקינן בה שזינתה קודם שנתגיירה וזונה אסורה לכהן, ולפי"ז אם כשנתגיירה היתה פחותה מג' שנים ויום א' כשרה לכהן (ודקדם ג' שנים ויום א' לא ביאתה ביאה ואפילו אם זינתה אף ליה דין וזונה). להכמנים ילפינן מדכתיב 'לא יקהו להם (כהנים) לנשים כי אם בתולות מזרע בית ישראל', לאפוקי גיורת, ולפי"ז אפילו גיורת פחותה מבת ג' שנים ויום א' אסורה לכהן. וכיון דמפרשינן עכשיו דתנא קמא דמתניתין מיירי בגיורת ושאסורה לבא בקהל כהונה, יש להוכיח (ובדרך אגב) דס"ל ת"ק כהכמנים, דקאמר 'כל האסורים לבא בקהל כהונה מותרים לבא זה בזה', ואם סובר כרשב"י יהא משמע מדיוקא דגיורת פחותה מבת ג' שנים ויום אחד שמתורת לבא בקהל כהונה תהא אסורה

להינשא לממזר, ואינו כן, דהא גר מותר בממזר בכל גוונא (כיון דס"ל השתא דקהל גרים לא איקרי קהל), אלא ע"כ סובר תנא קמא כהכמנים.

מיהו נדחה פירוש זה מתרי טעמי; א. דודאי לאו כללא הוא דכל האסורים לבא בקהל כהונה מותרין לבא זה בזה, שהרי אלמנה וגרושה וחללה וזונה כולם אסורים לבא בקהל כהונה, וגם אסורים להינשא לממזר ונתין (דכולם הם ישראלים מיוחסים אלא שנפסלו לכהונה). ב. דלפי"ז יש לדייק דכל המותרים לבא בקהל כהונה אסורים לבא זה בזה, ואינו כן, דהא גר מותר בכהנת וגם מותר בממזרות ולפי מה דמפרשינן השתא דתנא קמא סובר קהל גרים לא מיקרי קהל.

(ב) פליגי אם גר מותר בממזרות וכמו שפירש בדרך הראשון, דת"ק סובר קהל גרים לא מקרי קהל ור' יהודה למעמיה דקהל גרים מקרי קהל, אבל הא דקתני 'כל האסורים לבא בקהל' מפרש באופן אחר, דר"ל 'כל מי שכהן אסור לישא את בתו מותר (האב) להנשא לפסולים, והיינו גר שנשא גיורת, וסובר תנא קמא כר' אליעזר בן יעקב דגר שנשא גיורת בתו אסורה לכהן, וקאמר ת"ק דגר זה מותר להנשא לממזר (וכנ"ל דקסבר קהל גרים לא מיקרי קהל), ור' יהודה אסור למעמיה דקהל גרים מיקרי קהל. ואין להקשות מחלל שנשא בת ישראל דכהן אסור לישא את בתו ולהכמנים דס"ל שהולד הולך אחר הוכרו) וגם אסורין חללים להנשא לפסולים, דקסבר ת"ק כר' דוסתאי בן יהודה דחלל שנשא בת ישראל בתו כשרה לכהונה (דס"ל הולד הולך אחר הכשר).

מיהו נדחה פירוש זה מתרי טעמי; א. הא חלל שנשא חללה לכו"ע אסור לכהן לישא את בתו, ואסור נמי להנשא לפסולים. ב. דלפי"ז יש לדייק דכל מי שכהן מותר לישא את בתו אסור להנשא לפסולים, ואינו כן, דהא גר שנשא בת ישראל כהן מותר לישא את בתו (ולעת ר' אליעזר בן יעקב הנ"ל דדוקא גר שנשא גיורת בתו אסורה לכהן), ומ"מ גר מותר בממזרות (לפי מה דמפרשינן השתא דתנא קמא סובר קהל גרים לא מיקרי קהל).

(ג) פליגי אם יש ממזר מחייבי כריתות; תנא קמא סבר הבא על אחותו (שהוא חיוב כרת) הולד ממזר, ולזה דקאמר 'כל האסורין לבא בקהל מותרים לבא זה בזה' ר"ל דאף הולד שנולד מחייבי כריתות מותר לבא בממזרות (ודגם הוא מקרי ממזר), ור' יהודה סבר דוקא בחייבי מיתות בית דין כגון הבא על אשת איש הולד ממזר, אבל הבא על אחותו אין הולד ממזר (וממילא הוא אסור בממזרות).

מיהו נדחה פירוש זה, דכבר שנינו במס' יבמות פלוגתא בדין זה, דר' עקיבא אומר כל ביאה שהוא באיסור לא תעשה ואף שאין בו לא חיוב כרת ולא מיתת בית דין הולד ממזר, ושמעון התימני אומר דוקא ביאה שחייבין עליו כרת הולד ממזר (אבל באיסור לא תעשה בלבד אין הולד ממזר) והלכה כדבריו, ור' יהושע אומר דדוקא ביאה שחייבין עליו מיתת בין דין הולד ממזר ולא ביאה שאין בו רק חיוב כרת.

• **למסקנא**, אין פלוגתא במתניתין בין תנא קמא ור' יהודה, דהא דקתני 'כל האסורים לבא בקהל' ר"ל גר עמוני ומואבי שאסורים לבא בקהל ישראל מותרים להנשא בפסולים, והא דקאמר ר' יהודה אסור ר"ל, דאף ר' יהודה שאוסר גר בממזרות, מודה בגר עמוני ומואבי

גליץ קנין תורה

שמותרין בפסולין, דשאני גר דראוי לבא בקהל וקסבר ר' יהודה קהל גרים מקרי קהל ולכך אסור בממזרות, משא"כ גר עמוני ומואבי שאינן ראויין לבא בקהל מותרין לבא זה בזה.

דף ע"ה

ביאת איסור פוסל או לא

◊ נחלקו תנאי בדין גר עמוני מואבי מצרי אדומי כותי נתין חלל וממזר, שהן תשע שנים ויום אחד ודאון הן ראויין לביאה, שבאו על הכהנת ועל הלוייה ועל בת ישראל, באיזה אופן פסולה ולכהנת מן התרומה ומן הכהונה, ולוייה וישראלית מלינשא עוד לכהן וביאיזה אופן לא פסולה, וכולהו ילפי דבריהם מאלמנה לכהן גדול:

לתנא קמא – כל שביאתו בעבירה פוסל, כמו אלמנה לכהן גדול שביאתו בעבירה ופסולה מן הכהונה ודילפינן מדכתיב בה לא יחלל, שני הלולין במשמע, אחד לה ואחד לזרעו.

לר' יוסי – כל שזרעו פסול פוסל, כמו אלמנה לכהן גדול שזרעו פסול ופוסל גם אותה וכנ"ל דכתיב לא יחלל, אחד לה ואחד לזרעו. ונפק"מ בין תנא קמא ור' יוסי במצרי שני שבא על הכשרה; לתנא קמא נפסלה כיון שביאתו בעבירה, ולר' יוסי לא נפסלה מאחר שאין זרעו פסול, דכתיב בנים אשר יולדו להם דור שלישי יבא להם בקהל ד'.

לר' שמעון בן גמליאל – כל שאתה נושא בתו אתה נושא אלמנתו, כמו אלמנה לכהן גדול שאי אתה נושא בתו כיון דכל זרעו פסולים, ואז דוקא אי אתה נושא אלמנתו. ונפק"מ בין ר' יוסי ורשב"ג בגר עמוני ומואבי שבאו על הכשרה; לר' יוסי נפסלה, דהא יש מזרעו שהן פסולים והיינו הזכרים שאסורים איסור עולם, אבל לרשב"ג לא נפסלה, דכל זרעו פסול בעינן, והכא הרי בתו כשרה דלא אסרה תורה אלא עמוני ולא עמונית, משום הכי אף אלמנתו כשרה.

◊ **אלמנת עיסה** ושבעלה היה ספק חלל; **לכל הני תנאי דלעיל פסולה** לכהונה, דאף רשב"ג דמיקל יותר מכלהו מודה דכיון שאי אתה נושא בתו ושמא היה האב חלל ובת חלל זכר פסולה מן הכהונה לעולם אי אתה נושא אלמנתו. אבל לר' יהושע ולר' יהודה בן בתירא כשרה לכהונה, דהוי כעין ספק ספיקא ודבעלה היה ספק חלל, והיא באה מכהן להיפסל ונחשב כספק ספיקא ובכל ספק ספיקא אזלינן לקולא.

ספק בודאי

◊ **לתנא קמא דמתניתין כל האסורין לבא בקהל מותרים לבא זה בזה,** בין ודאן בודאן וכגון ממזרים בנותנים בין ודאן בספיקן וכגון ממזרי ונתני בשתוקי ואסופין בין ספיקן בודאן וכגון שתוקי ואסופי בממזרי ונתניו ובין ספיקן בספיקן וכגון שתוקי בשתוקית, אסופי באסופית, אסופי בשתוקית. **לרבי אלעזר לא** הותר אלא ודאן בודאן, אבל ודאן בספיקן וכן ספיקן בודאן וכן ספיקן בספיקן אסור ומספק שמא האחד כשר והשני פסול. **לדינא;** שמואל סובר הלכה כתנא קמא, ורב סובר הלכה כרבי אלעזר.

◊ **תניא 'ארוסה שעבירה** ואין ידוע אם מארוס אם מאיש אחר רב אמר הולד

ממזר ושמואל אמר הולד שתוקי. **להחזה אמינא** הכי קאמר; רב אמר הולד ממזר, דאע"פ שאינו אלא ספק ממזר משוינן ליה ספק בודאי ומותר בממזרת, ושמואל אמר הולד שתוקי, דלא משוינן ספק בודאי ואסור בממזרת. וקשיא דרב אדרב דמתני' נקט כר' אלעזר דאסור ספיקן בודאן והכא מותר ספק בודאי, וכן קשיא דשמואל אדשמואל ודבמתניתין נקט כתנא קמא דמתיר ספיקן בודאן, וכאן אסור ספק בודאי. ומתריץ הגמרא בב' דרכים:

(א) איפוך ודבריהם בברייתא, דרב אמר הולד שתוקי ואסור בממזרת ולשיטתיה דנקט כרבי אלעזר, ושמואל אמר הולד ממזר ומותר בממזרת ולשיטתיה דנקט כתנא קמא.

וצריכא לאשמעינן פלוגתתם בין במתניתין ובין בברייתא, דאי אשמעינן במתניתין דמיירי בשתוקי הבא מן הפנויה הו"א בהא קאמר רב (שהולד אסור בממזרת) כיון דרובא דעלמא כשרים אצלה ודדוקא כשבא עליה ממזר או קרוב נעשה הולד ממזר, משא"כ בברייתא דמיירי בארוסה דרובא דעלמא פסולים אצלה (שאינה מותרת אלא לארוס דדינה כאשת איש) אימא מודה לשמואל ודמשוי ספק בודאי והולד מותר בודאי ממזרת. ואי אשמעינן רק בברייתא הו"א להיפך, דדוקא התם קאמר רב (שהולד אסור בממזרת) כיון דמיירי בארוסה ומסתבר לתלות שבא עליה ארוס ולא אחר וממילא הולד כשר הוא, משא"כ במתניתין דמיירי בפנויה אימא מודה לשמואל להתיר ספק בודאי, קמ"ל.

(ב) לעולם לא תיפוך, והא דקאמר רב 'הולד ממזר' לא קאמר דמותר בודאי ממזרת דהא רב אסור ספיקן בודאן, אלא ר"ל שהוא ספק ממזר ואסור בבת ישראל.

והא דקאמר שמואל 'הולד שתוקי' דין אחר אתא לאשמעינן: א. **דמשתיקין אותו מנכסי אביו,** ומיירי בדתפיש נכסי הארוס משמת ואמר אבי היה, וקמ"ל דשאר יורשי הארוס מפיקין להו מיניה ואע"פ שיש צד ספק שאינו ממזר והארוס אבן אביו הוא. ב. **מאי שתוקי בדוקי,** שבדוקים את אמו ואומרת לכשר נבעלתי ודהיינו להארוס, דלרבן גמליאל ולרבי אלעזר נאמנת ולרבי יהושע אינה נאמנת, וקמ"ל שמואל דסבירא ליה כרבן גמליאל. ואף דכבר אשמעינן כן דהא זימנא, שאני התם דמיירי בפנויה שנתעברה והו"א דדוקא התם נאמנת כיון דרוב כשרים אצלה, משא"כ הכא בארוסה דרוב פסולים אצלה אימא לא, קמ"ל דגם הכא נאמנת.

כותי לא ישא כותית

◊ **ר' אלעזר במתניתין דלעיל שסובר ספיקן בספיקן אסור,** מונה בכלל הספיקות 'שתוקי אסופי וכותי' (שאסורין לבא זה בזה) ובברייתא מוסיף דכותי אף לא ישא כותית. וקשה הלא כותים הם נכרים שנתגייירו (כותים הם נכרים מארץ כותה שנתגייירו מחמת פחד אריות) ולמה יהיו אסורים זה בזה וואפילו אם נאמר שיש בהם ספק ממזרות מי"מ ממי"י יהיו מותרים זה בזה, דלא דמו לשתוקי ואסופי שהן ספק ישראלים ספק ממזרים, משא"כ כותים הן רק ספק גרים ספק ממזרים, ור' אלעזר סובר כר' יוסי דגר מותר בממזרת; תודיה כותי.

להחזה אמינא רצה הגמרא לפרש דברי ר' אלעזר בג' דרכים, אבל כולם נדחו:

גליץ קנין תורה

זמרה, דודאי לא סבר ר' ישמעאל כר' עקיבא דעכו"ם הבא על בת ישראל דהולד ממזר, מדהוצרך ללמוד דעכו"ם הבא על הכהנת פסלה מלאכול תרומה, מדכתיב 'זבת כהן כי תהיה אלמנה וגרושה זורע אין לה ושבח אל בית אביה ולאכול תרומה' כנעוריה, מי שיש לו אלמנות וגרושין (פי' קדושו תופסין בה ונמצא דכשמת או מנרשה נעשית אלמנה או גרושה מהמתן) הוא שאין ביאתו פוסלה מלשוב לאכול בתרומה (וכשמת או מנרשה), יצא עכו"ם ועבד שאין לו אלמנות וגרושין ודאין קדושו תופסין בה) שביאתו פוסלתה מלאכול בתרומה ואף אחר שמת, ואם היה סבר כר' עקיבא דעכו"ם הבא על בת ישראל הולד ממזר הרי פשיטא שנפסלת בביאתו מלאכול בתרומה (וכדלפינן לעיל (דף עד-ע"ה). מאלמנה לכהן גדול דלכו"ע כל שפוסל זרעו פוסל גם אותה. אלא ע"כ סובר ר' עקיבא שאין הולד ממזר, וקשה למה אמר ר' אלעזר דכתיב לא ישא כותית).

ג) ר' אלעזר סבר כר' ישמעאל דכותים גרי אריות הן, ור' אלעזר עצמו סבר כר' עקיבא דעכו"ם הבא על בת ישראל הולד ממזר וואף דר' ישמעאל פליג בזה על ר' עקיבא כנ"ל, סבר ר' אלעזר כר' ישמעאל בחדא לענין גרי אריות, ופליג עליה בחדא לענין עכו"ם הבא על בת ישראל.

זמרה, דגם ר' אלעזר לא סבר כר' עקיבא דהולד ממזר, שאמר בהדיא בברייתא דבין לבית שמאי ובין לבית הלל אין ממזר אלא ממי שאיסורו איסור ערוה וענוש כרת ומשא"כ עכו"ם הבא על בת ישראל שהוא רק איסור לאו. (מסקנת הגמ' בביאור דברי ר' אלעזר נמשך עד המשנה (דף ע"ו). ויבאר בע"ה בגליץ הבא).

א) חכמים השוו דין כותים כדין גר לאחר עשרה דורות; כמו גר דאף שהוא מותר בממזרות (לר' יוסי דקהל גרים לא מיקרי קהל) מכל מקום לאחר עשרה דורות (שכבר נתיישן בישראל) אסור בממזרות (שהרואה אותו נושא ממזרת אינו מכירו מלפנים שבא מן הגר וקסבר שהוא הבא מישראלית ונושא ממזרת באיסור), הוא הדין כותים ולפי שנתיישנו בישראל ונראין כישראל אפרום חכמים זה לזה, שלא יאמרו ישראל נשא פסולה.

זמרה אביי, דלא דמי לגר ישן הנושא ממזרת ישנה, דהרואה שאינו מכירו אומר ישראל הוא (הבא מישראלית) דקא נסיב ממזרת, מה שאין בן בכותי הנושא כותית ליבא למוחש להכי דהא תרווייהו שוין הן ושכל הכותים נתגירו בזמן אחד, וא"כ כל מהזיק את הכותי בכשרות מחזיק גם הכותית בכשרות.

ב) ר' אלעזר סבר לה כר' ישמעאל דכותים גרי אריות הן ולא גרי אמת (וכיון שנתגירו רק מחמת פחד האריות אין גירותם גירות) והרי הן כשאר עובדי כוכבים, ור' ישמעאל סבר לה כר' עקיבא דאמר עובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל הולד ממזר (לאפוקי מתנאי דס"ל דהוקא באיסור ערוה שיש בה חיוב כרת או מיתת כ"ד הולד ממזר, משא"כ עכו"ם הבא על בת ישראל שהוא רק מחייבי לאוין אין הולד ממזר אלא הולך אחר אביו ודינו כעכו"ם), וכיון שהיו מן הכותים שנשאו בנות ישראל והוולדות שנולדו להם דינם כישראל (וממזר), לכך כותי לא ישא כותית (ודיש לחוש שמא אחד מהם הוא כותי גמור דאביו ואמו היו תרווייהו כותיים ונמצא שהולד עכו"ם, ואחד מהם הוא מן הולדות שנולדו מכותי ישראל שנשאו עם כותים דהולד ישראל ממזר, וישראל אף שהוא ממזר אמור לישא עכו"ם).

שאלות ותשובות לחזרה

דף ע"א - ע"ב

- א.** מה הדין במדיניות דלהלן לענין יוחסין: בכל, מישון, מדי, ועילם? בכל בריאה, דהיינו שכולה מיוחסת ונקייה. מישון מתה, דהיינו שכולם ממורים גמורים. מדי חולה, דהיינו שרובן כשרים ומיעוטן פסולים, כחולים שרובן לחיים. עילם גוססת, דהיינו שרובן פסולים ומיעוטן כשרים, כגוססין שרובן למיתה.
- ב.** עד היכן נמשך רחבה של בכל לענין יוחסין לצד נהר הדקל (מזרח)? (רב, שמואל)
- ג.** עד היכן נמשך אורכה של בכל בשפת נהר הדקל לצד דרום (רב, שמואל)? ועד היכן נמשך לצד צפון? דרום: לרב עד בגדא ואוונא, לשמואל עד אחר מושכני. צפון: עד אפמיא תתאה ולא עד בכלל.
- ד.** אפמיא עילאה ואפמיא תתאה; איזה מהן כשרה ואיזה מהן פסולה? ומהו הסימן לדבר? עילאה כשרה ותתאה פסולה, וסימנך דבתתאה היו מדברים בלשון מישון (מאחר שהיתה קרובה למישון, ומישון פסולה דכולה ממורים).
- ה.** עד היכן נמשך אורכה של בכל בשפת נהר פרת לצד דרום (ר' יוחנן, רב, שמואל)? ועל מי לייט מהם אביי? לר' יוחנן עד מעברתא דגיזמא, לרב נמשך יותר (עי' מהרש"א דשיעורו דר' יוחנן פחותה מדרב ושמואל) עד אקרא דתולבקני, ולשמואל נמשך עד גישרא דפרת. לישנא קמא שמואל מוסיף יותר מדרב, ואביי לייט אדרב וכל שכן אדשמואל, ללישנא בתרא מוסיף רב על שמואל, דבימי שמואל היה הגשר למטה מאקרא דתולבקני והאינדא הוא דדליוה פרסאי ובנאוהו למעלה, ולפי"ז לייט אביי אדרב ולא אדשמואל.

גליץ קנין תורה

- ו. היכן נמצא העיר בירם? והאם דינה כבבל לענין יוחסין?
בירם הוא בשפת נהר פרת לצד מערב, ודינה כבבל דהא מייחסי דפומבדיתא מבירם נסבי.
- ז. באיזה דין לענין גיטין יש חילוק בין כבל לשאר ארצות? (רש"י)
המביא גט משאר ארצות צריך לומר בפני נכתב ובפני נחתם, אבל המביא גט בבבל דינו כמביא בארץ ישראל שאין צריך לומר בפני נכתב ובפני נחתם הואיל והן בקיאיין לשמה.
- ח. עד היכן נמשך גבולי כבל לענין גיטין?
יש אומרים (רב פפא) דכמחלוקת ליוחסין כך מחלוקת לגיטין, ויש אומרים (רב יוסף) דמחלוקת ליוחסין אבל בגיטין כו"ע מודי שנמשך עד אגם השני למטה מהגשר.
- ט. מאחר ד'איהו דקירא' לא הוי כגולה ליוחסין, איך אפשר דשוט מישוט שהוא למעלה ממנו הוי כגולה ליוחסין?
רצועה נפקא ממעברתא דגיזמא [שהוא בתוך כבל אף לר' יוחנן] ומקפת כל מקומות הפסולין עד למעלה מאיהו דקירא, ושוט מישוט הוי בפני הרצועה והוי כגולה ליוחסין.
- י. 'זלת עלעין בפומה בין שיניה' – אמר ר' יוחנן זו חלזון הדייב ונציבין; מה קאמר ר' יוחנן?
מירי בחיה השניה שראה דניאל בחזיונו, שרמו על פרס, וג' מקומות אלו היו לפעמים בפיה ולפעמים בין שיניה, לרמו דפעמים פרס בולעתן [מושלט עליהן] ופעמים פולטתן.
- יא. מה המושל לוי על דברים אלו: פרסיים, חברין, ישמעאלים, תלמידי חכמים שבבבל?
פרסיים, לחיילות של בית דוד [שהיו גבורים], חברין [משחיתים וטרפנים יותר מפרסיים], למלאכי חבלה. **ישמעאלים**, לשעירים [שדים] של בית הכסא [דישמעאלים מלובשים שחורים ודומים לשדים]. **ת"ח שבבבל**, למלאכי השרת [שהיו ת"ח מתעטפים לבנים ודומים למלאכי השרת].
- יב. 'זורה השמש ובה השמש'; מה ילפינן מפסוק זה?
שאיין צדיק נפטר מן העולם עד שנברא צדיק כמותו.
- יג. למה היה הנביא מילל וזועק על מיתתו של פלמיהו בן בניהו? (לזובה, לרעה)
מחלוקת רב ושמואל; **חד אמר לטובה**, שעשה טובה לישראל והצילם שלא ישלחם נבוכדנצר להיות עבדים אצל חתנו במישון, ואיך ימות בחצי ימיו. **חד אמר לרעה**, שהיה מן הכ"ה אנשים שעמדו אחוריהם מפורעים להיכל ד', ואיך ימות מיתה יפה על מיטתו.
- יד. שמואל אמר שאין חשש במישון לא משום עבדים ולא משום ממזרים; האם יש ראייה מכאן דשמואל הוא זה שאמר לרעה? ולמה?
אין ראייה, דאף אם סובר שנשלחו עבדים למישון מ"מ דינם כישראל, דקסבר דעבד שאין לרבו רשות עליו אין קרוי עבד.
- טו. על מה סמך אמימר כשהתיר לרב הונא בר נתן למינסב איתתא מהזוייתא?
על מאן דאמר דכל הארצות בחזקת כשרות הן עומדות.
- טז. 'זרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם מכל טומאותיכם ומכל גלוליתם אטהר אתכם'; מה יליף מכאן ר' יוסי? ומה סובר ר' מאיר?
לר' יוסי, אטהר אתכם היינו ממזרים, מכאן שעתידים ממזרים להיטהר. **לר' מאיר**, מכל טומאותיכם ומכל גלוליתם אטהר אתכם, אבל לא מן הממזרות, שאין ממזרים עתידים להיטהר לעתיד לבא.
- יז. 'וישב ממזר באשדוד'; מהו פירוש הפסוק לר' מאיר ולר' יוסי?
לר' מאיר, כפשוטו דלעתיד לבא יבדלו ממזרים מישראל וישבו בפני עצמם באשדוד. **לר' יוסי**, ישראל שהיו מנוכרים מגבול ארצם ונטרדים כממזרים, ישבו לעתיד לבא באשדוד [שהוא בתוך גבול ארץ ישראל].

דף ע"ג

- יח. לר' יוסי ס"ל גר מותר בממזרת, מה דריש מהני חמשה קהלי דכתיבי?
א. לאסור ממזרים בכהנים, ב. לאסור ממזרים בלויים, ג. לאסור ממזרים בישראלים, ד. להתיר ממזר בשתוקי, דדרש בקהל ודאי הוא דלא יבא הא בקהל ספק יבא, ה. להתיר שתוקי בישראל, דדרש ממזר ודאי הוא דלא יבא בקהל הא ממזר ספק יבא.
- יט. למה פליג ר' יהודה על ר' יוסי וקסבר דקהל גרים איקרי קהל? (בגמ' ג' תירוצים)
א. כהנים ולויים מחד קרא נפקי, ב. ממזר בשתוקי ושתוקי בישראל מחד קרא נפקי, ג. דכתיב 'קהל חוקה אחת לכם ולגר' [ור' יוסי סבר חוקה אחת הפסיק הענין].

גליץ קנין תורה

כ. מה דרש ר' זירא במחזוא שרגמוהו כולם באתרוגיהם, ומה דרש רבא שהטעינוהו בשיראי?

ר' זירא דרש דגר מותר בממזרת, רבא דרש תחילה דגר מותר בכהנת. [ורק אח"כ דרש להם דמותר גם בממזרת].

כא. איך נקטינן לדינא לענין גר שישא ממזרת או כהנת?

תרווייהו מותרין; בממזרת מותר דקהל גרים לא מיקרי קהל, ובכהנת מותר שלא הוזהרו כשרות להנשא לפסולי כהונה.

כב. מאי טעמא דשתוקי מותר מן התורה לבא בקהל? ומאי טעמא דאסופי מותר מן התורה לבא בקהל?

שתוקי, ממי"ג מותר, שאם הלך הבעל אצלה כל דפריש מרובא פריש ורוב כשרים אצלה [הואיל ומכירים בה שהיא פנויה], ואם הלכה אצלו הו"ל כל קבוע כמחצה על מחצה והתורה אמרה ממזר ודאי הוא דלא יבא הא ספק יבא. **אסופי**: אין חשש אלא לארוסה או נשואה שהלך בעלה למדינת הים [דתרווייהו אינן יכולות לתלות בבעליהן ולכך משליכות הולד], ולעומת זה י"ל שזינתה בעודה פנויה או מחמת רעבון [דתרווייהו אין הולד ממזר], והו"ל ספק והתורה אמרה ממזר ודאי הוא דלא יבא הא ספק יבא.

כג. למה אסרו חכמים על שתוקי ואסופי לבא בקהל; לההוה אמינא ולמסקנא?

לההוה אמינא, גזירה שמא ישא אחותו מאביו. למסקנא, מעלה עשו ביוחסין.

כד. איזה כלל נלמד מדברי הגמרא לענין תינוק שנמצא, מתי נחשב כאסופי?

כללו של דבר כל מקום שיש להבין דלדעת מיתה השליכתהו ולא חסה עליו יש בו משום אסופי, משא"כ אם מוכח שחסה עליו ולא השליכתו במקום מיתה אין בו משום אסופי.

כה. אסופי שנמצא בשוק, האם אביו ואמו נאמנים עליו לומר בנינו הוא?

כל זמן שהוא בשוק נאמנים עליו, נאסף מן השוק [ויצא עליו קול] אינם נאמנים. אבל בשני רעבון אע"פ שנאסף מן השוק אביו ואמו נאמנים עליו [דכיון שהרבה ילדים נשלכין מחמת רעבון לא רצו חכמים לפוסלם מחמת יציאת קול בלבד].

כו. עד מתי נאמנת מילדת לומר איזה ולד יצא ראשון ואיזה ולד יצא שני? (תנא קמא, ר' אליעזר)

לתנא קמא, כל שלא יצתה מן החדר וחזרה. לר' אליעזר, אפילו אם לא יצאה משם אם אהדרה אפה אינה נאמנת עוד.

כז. אין חיה נאמנת לומר איזה ולד הוא כשר ואיזה ולד פסול אלא כל זמן שלא יצא עליהן ערעור; מה נחשב ערעור לענין זה?

ללישנא קמא לא הוי ערעור פחות משני עדים. ללישנא בתרא הכא הוי ערעור אף בחד הואיל וליכא חזקה דכשרות.

כח. שנים שמעוררין על המקח, האם נאמן המוכר לומר לאיזה מהן מוכר או אינו נאמן?

אם קיבל מעות רק מאחד מהן נאמן אף כשאין מקחו בידו. אם קיבל מעות משניהן ואמר חד מדעתאי וחד בעל כורחי ולא ידיע הי מדעתו והי לא מדעתו, אינו נאמן אלא כל זמן שהמקח בידו.

דף ע"ד

כט. באיזה אופן צריכין לסמוך על דברי הדיין לומר מי מהם יצא חייב ומי יצא זכאי? ועד כמה זמן נאמן הדיין על זה?

כשנקרע שטר הזכות שבידם, ומיירי בשודא דדייני דליכא למימר ניהדר ונידיינינהו. ואינו נאמן אלא כל זמן שהבעלי דינים עדיין עומדין לפניו [שעדיין לא יצאו משם משגמרו את דינם].

ל. איזה שלשה אנשים נאמנים להעיד על הבכור? ועד מתי נאמנים?

חיה, אמו, אביו. חיה נאמנת לאלתר, אמו נאמנת כל שבעה ימים הראשונים, אביו נאמנת מיום שמיני עד עולם [נדמומן שנכנס לברית מוטל על אביו להכיר].

לא. 'כל האסורים לבא בקהל מותרים לבא זה בזה, רבי יהודה אוסר'; באיזה ג' אופנים מפרשינן המושגה לההוה אמינא?

א. ר"ל 'כל המותרים לבא בקהל כהונתו והיינו גירות, ופליגי ת"ק ור"י אם גר מותר בממזרת או לא. ב. ר"ל 'כל שכהן אסור לישא את בתו', והיינו גר שנשא גירות לר' אליעזר בן יעקב דבתו אסורה לכהן, וגם לפי"ז פליגי ת"ק ור"י אם גר מותר בממזרת. ג. מיירי בחייבי כריתות כגון בבא על אחותו, ופליגי ת"ק ור"י אם ולד שנולד מחייבי כריתות הוי ממזר ומותר בממזרת או לא הוי ממזר ואסור בממזרת.

לב. איך מפרש הגמרא דברי המושגה למסקנא?

מיירי בגר עמוני ומואבי דלכו"ע אסורים לבא בקהל ומותרים בממזרת, וקמ"ל דאף ר' יהודה שאוסר גר בממזרת מודה דגר עמוני ומואבי הואיל ואינן ראוין לבא בקהל מותרין בממזרת.

